

Stanisław Hońko, Łukasz Chojnowski*

PUBLIKACJE NAUKOWE CZY DYDAKTYCZNE – ARTYKUŁ DYSKUSYJNY

SCIENTIFIC OR TEACHING PUBLICATIONS –THE DISCUSSION ARTICLE

Katedra Teorii Rachunkowości, Uniwersytet Szczeciński

ul. Adama Mickiewicza 64, 71-101 Szczecin, e-mail: honko@wneiz.pl

*Koło Naukowe Rachunkowości „Storno” przy Instytucie Rachunkowości Uniwersytetu Szczecińskiego
ul. Adama Mickiewicza 64, 71-101 Szczecin, e-mail: chojnowski.l@gmail.com

Summary. This article is an attempt to formulate criteria for the classification of publications for research or teaching. Text was divided into three parts. In the first analyzes of existing legislation. In the second part characterizes scientific publications and teaching. In the final section, examines reviews I promotion proceedings, which questioned the scientific value of the publication due to their nature of teaching.

Słowa kluczowe: dydaktyka, nauka, ocena publikacji.

Key words: didactics, evaluation of publications, science.

WSTĘP

Badania naukowe i działalność dydaktyczna są przenikającymi się i współzależnymi obszarami aktywności pracowników naukowo-dydaktycznych uczelni. Taką relację konstytuuje Wielka Karta Uniwersytetów Europejskich, w której stwierdza się, że „[...] kształcenie i badania naukowe na uniwersytetach muszą stanowić nierozłączną całość”, a także, że: „[...] zasady i tryb zatrudniania nauczycieli akademickich oraz uregulowania dotyczące ich statusu muszą być podporządkowane zasadzie, że praca dydaktyczna i badania naukowe są nierozłączne” (Wielka Karta Uniwersytetów Europejskich). W 1930 r. hiszpański filozof José Ortega y Gasset, pisząc o misji uniwersytetu, określił hierarchię jego funkcji, takich jak: 1) przekazywanie kultury, 2) nauczanie zawodu, 3) badania naukowe i kształcenie naukowców. Nauka, rozumiana jako prowadzenie badań, jest podporządkowana dydaktyce (Ortega y Gasset 1978). Przyjęcie tego prowadzi do postrzegania pracowników naukowo-dydaktycznych uczelni bardziej jako nauczycieli niż naukowców.

Według autorów niniejszego artykułu naukę i dydaktykę należy traktować równorzędnie. Nauczyciel nieprowadzący badań naukowych nie poszerza i nie aktualizuje swojej wiedzy i umiejętności nauczania. Z drugiej strony, naukowiec nieprowadzący zajęć dydaktycznych nie dzieli się wiedzą zdobytą w trakcie badań naukowych. Symbioza nauki i dydaktyki warunkuje wszechstronny rozwój nauczycieli akademickich. W związku z tym nasuwa się pytanie o ocenę dorobku naukowego i dydaktycznego nauczycieli w świetle obowiązujących przepisów. Taka ocena odbywa się okresowo lub w związku z postępowaniem awansowym, przy czym wspomniane przepisy w większym stopniu akcentują znaczenie dorobku nauko-

wego niż dydaktycznego. Można nawet stwierdzić, że w wypadku postępowania awansowego nauczycieli dorobek dydaktyczny ma marginalne znaczenie. Jest zrozumiałe to, że do uzyskania stopnia lub tytułu naukowego niezbędny jest dorobek naukowy, głównie opublikowany. Jednak część publikacji może być jednocześnie przydatna w dydaktyce. Czy zatem przekreśla to walory naukowe takiego opracowania?

Celem artykułu jest rozpatrzenie kryteriów kwalifikowania publikacji do naukowych albo dydaktycznych w procedurze postępowania awansowego. Zdaniem autorów niniejszego artykułu osiągnięcie tego celu wymaga odpowiedzi na następujące pytania:

- Czy przepisy jednoznacznie precyzują cechy publikacji naukowych i dydaktycznych?
- W jaki sposób można rozgraniczyć publikacje naukowe i dydaktyczne?
- Czy w recenzjach na potrzeby postępowania awansowego podaje się kryteria kwalifikacji publikacji do naukowych albo dydaktycznych?

MATERIAŁ I METODY

Artykuł jest głosem w dyskusji na temat oceny wartości naukowej publikacji. Podstawowym materiałem badawczym w pierwszej części tekstu są przepisy dotyczące oceny aktywności naukowej jednostek organizacyjnych uczelni i jej pracowników. W drugiej części wykorzystano głównie literaturę przedmiotu, a w ostatniej – recenzje w postępowaniu awansowym na stopień doktora habilitowanego w dziedzinie nauk ekonomicznych. Należy wyjaśnić, że celowo pominięto recenzje sporządzone na potrzeby uzyskania tytułu naukowego i stopnia doktora. Powodem rezygnacji z analizy tych recenzji w pierwszym przypadku była ich niewielka liczba (dwa postępowania), a w drugim przypadku – fakt, że ocenie nie podlegają publikacje, a jedynie rozprawa doktorska.

WYBRANE PRZEPISY DOTYCZĄCE OCENY DOROBKU PRACOWNIKÓW NAUKOWO-DYDAKTYCZNYCH

Istnieje wiele kryteriów oceny publikacji. Na przykład ocenie podlegają: celowość podjęcia tematu, zastosowana metodologia, sposób korzystania ze źródeł, spójność, miejsce publikacji, liczba cytowań czy objętość opracowania. Jednym z mierników znaczenia publikacji jest liczba punktów według listy Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, brana pod uwagę w procesie ewaluacji jednostek naukowych. W Rozporządzeniu Ministra Nauk i Szkolnictwa Wyższego z 13 lipca 2012 r. w sprawie kryteriów i trybu przyznawania kategorii naukowej jednostkom naukowym (§ 8, ust. 3) wyłącza się z wykazu osiągnięć naukowych i twórczych, a tym samym z punktacji MNiSzW, skrypty i podręczniki akademickie. Jednak rozporządzenie to nie określa, co należy rozumieć przez podręczniki akademickie czy skrypty. Zgodnie z definicją słownikową podręcznik jest książką przeznaczoną do nauki, zawierającą zbiór podstawowych wiadomości z jakiejś dziedziny, przedstawionych w sposób jasny i przejrzysty (Misiak 2000). Przymiotnik „akademicki” należy w tym kontekście rozumieć jako odnoszący się do kształcenia na poziomie wyższym (uczelni lub studentów) – Słownik języka polskiego (1994). Skrypt jest natomiast podręcznikiem, obejmującym zbiór wykładów z określonej dziedziny (Słownik języka polskiego 1994). Porównując przytoczone definicje, można dojść

do wniosku, że skrypt jest raczej dziełem jednego autora i nie musi zawierać przeglądu literatury przedmiotu. Czasem jako różnicę wskazuje się brak obowiązku recenzowania skryptów.

Kolejnym aktem prawnym, odnoszącym się do osiągnięć naukowych i dydaktycznych, jest Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z 22 września 2011 r. w sprawie szczegółowego trybu i warunków przeprowadzania czynności w przewodach doktorskich, w postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora. Jest w nim mowa o zawartości wniosku o wszczęcie procedury awansowej. Jednym z elementów tego wniosku jest autoreferat, zawierający opis dorobku i osiągnięć naukowych.

Osoba ubiegająca się o stopień doktora habilitowanego do autoreferatu dołącza informacje o osiągnięciach dydaktycznych wraz z wykazem przewodów doktorskich, w których wnioskodawca pełnił funkcję promotora pomocniczego. Uszczegółowienie wymagań stawianych habilitantom zawiera Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z 1 września 2011 r. w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego. W obszarze nauk społecznych ocena dotyczy w pierwszej kolejności autorstwa lub współautorstwa publikacji naukowych w czasopiśmie znajdujących się w bazie Journal Citation Report (JCR) lub na liście European Reference Index for the Humanities (ERIH). Następnie ocenie podlega pozostała działalność naukowa, dydaktyczna i popularyzatorska, według punktów sformułowanych w § 4 i § 5. We wspomnianym rozporządzeniu w katalogu osiągnięć dydaktycznych i popularyzatorskich nie podaje się autorów podręczników akademickich i skryptów; § 5, ust. 8 tego rozporządzenia zawiera jedynie ogólne stwierdzenie o osiągnięciach dydaktycznych i popularyzatorskich.

W opisanych dotychczas przepisach nie określa się cech publikacji naukowych. Pomocny jest Komunikat Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z 29 maja 2013 r. w sprawie kryteriów i trybu oceny czasopism naukowych. Wyjaśnia się w nim, że artykuł naukowy powinien:

- zawierać tytuł publikacji, nazwiska i imiona autorów wraz z afiliacją;
- prezentować wyniki oryginalnych badań o charakterze empirycznym, teoretycznym, technicznym lub analitycznym;
- przedstawiać obecny stan wiedzy, metodykę badań, przebieg procesu badawczego, wyniki i wnioski, z przytoczeniem cytowanej literatury.

Do artykułów naukowych zaliczono opublikowane w czasopiśmie naukowych opracowania monograficzne, polemiczne lub przeglądowe, jak również glosy i komentarze prawnicze. Warto podkreślić, że opisane wyjaśnienie zamieszczono w przypisie i dotyczy ono jedynie artykułów w czasopiśmie naukowych nieposiadających współczynnika wpływu Impact Factor, ujętych na liście B wykazu czasopism Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Z dokonanego przeglądu regulacji wynika, że polskie przepisy nie wskazują cech publikacji dydaktycznych, co ogranicza możliwość rozgraniczenia w publikacji części naukowej i dydaktycznej. Dlatego w kolejnej części artykułu podjęto próbę syntetycznej charakterystyki publikacji dydaktycznych.

CECHY PUBLIKACJI NAUKOWYCH I DYDAKTYCZNYCH

Tę część artykułu należy rozpocząć od stwierdzenia, że naukowcy nie są zgodni co do interpretacji pojęcia „nauka”. Nauka może być rozumiana jako (Luty 2013):

- poszukiwanie prawdy (Arystoteles),
- przedmiot nauczania intelektualnego w szkolnictwie wyższym (T. Kotarbiński),
- rozwiązywanie problemów według przyjętych paradygmatów (T. Kuhn),
- formułowanie praw pozwalających na wyjaśnianie i przewidywanie zdarzeń (S. Amsterdamski),
- wiedza, której efekty mogą być stosowane w praktyce (F. Znaniecki).

Zgodnie z definicją słownikową nauka jest to ogół wiedzy ludzkiej ułożonej w system zagadnień, wyrażonej w sądach prawdziwych i przypuszczeniach, lub zespół poglądów stanowiących usystematyzowaną całość i wchodzących w skład określonej dyscypliny badawczej (Szymczak 1994). Różne rozumienie nauki może powodować, że w zależności od poglądów to samo dzieło może być uznane za naukowe lub nie, w zależności od poglądów i gry interesów wzajemnie uznających się naukowców (Luty 2013). Trudność zdefiniowania nauki wiąże się także z myleniem nauki z jej metodologią (Frankfort-Nachmias i Nachmias 2001).

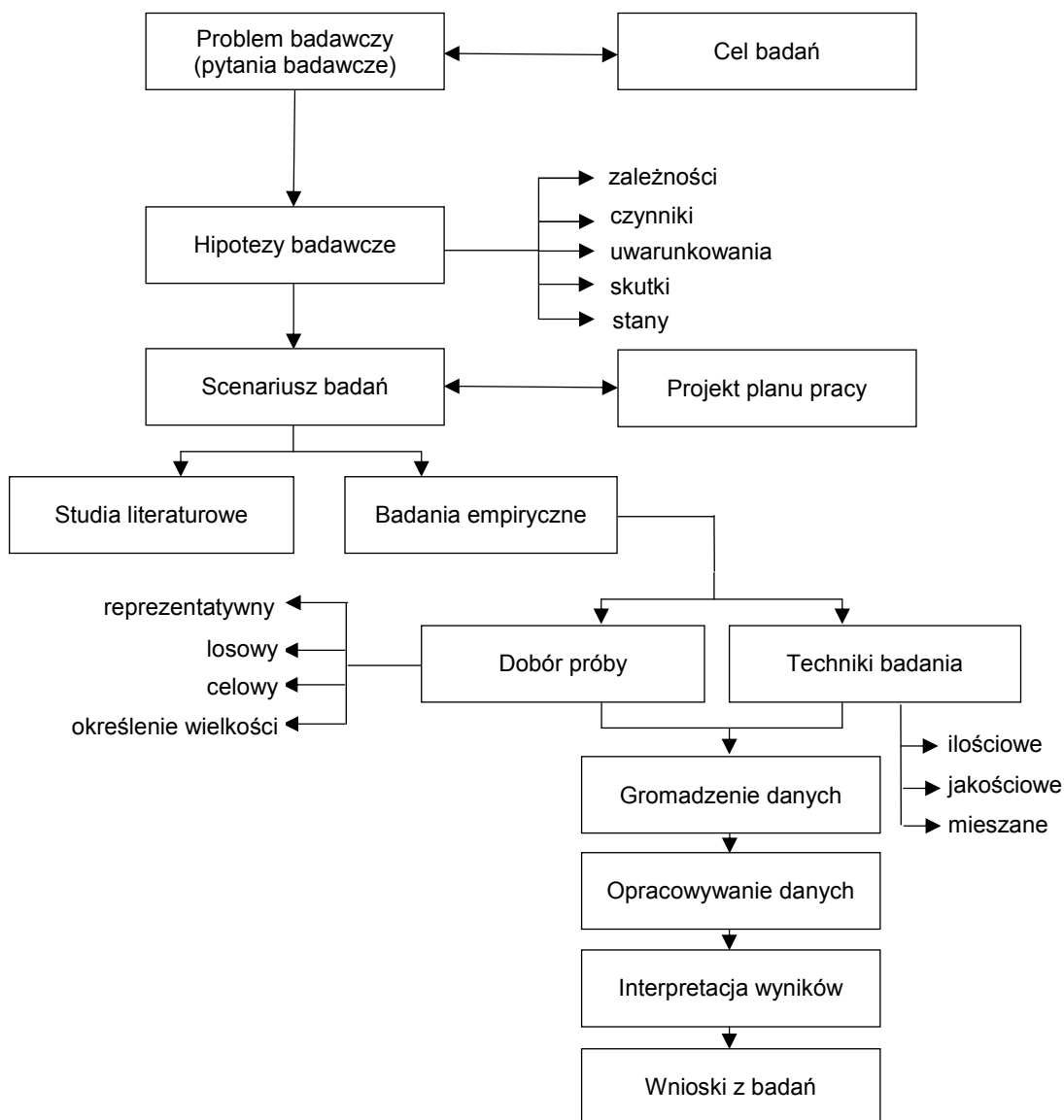
Wracając do relacji między nauką i dydaktyką, warto ponownie przywołać poglądy Jose Ortegi y Gasset (1978), który rozumie naukę jako proces odkrywania rzeczywistości, stwierdzając, że nie jest nauką „[...] wykładanie albo uczenie się treści zawartych w nauce” (s. 721). Autor ten utożsamia naukę z badaniami, obejmującymi stawianie problemów, prace nad ich rozwiązaniem i osiągnięcie wyników. Badanie polega na odkrywaniu prawdy lub na wykazywaniu błędów. W związku z tym, że nauka wymaga szczególnego powołania, uczoney staje się „współczesnym mnichem”. Nauka jest twórczością, natomiast rolą dydaktyki jest jej przekazywanie i „zarażanie” nią innych (Ortega y Gasset 1978). Podobnie uważa Kamiński (1992), który wydziela trzy grupy desygnatów nauki; są to:

- niektóre elementy formy pewnego rodzaju poznania,
- poznanie pewnego rodzaju o charakterze odkrywczym – obiektywnie twórczym oraz o charakterze nieodkrywczym – dydaktycznym,
- dziedzina kultury.

Odnosząc te rozważania do publikacji pracowników nauki, można stwierdzić, że elementem naukowym tych publikacji jest badanie i jego opis. Praca naukowa jest efektem procesu badawczego, który obejmuje kilka następujących etapów (Pieter – cyt. za Łakomiak 2013):

- uzasadnienie problemu i przedstawienie zagadnień pochodnych;
- krytykę problemu w kontekście osiągnięć danej nauki;
- sformułowanie założeń, twierdzeń lub hipotez;
- ustalenie metod roboczych;
- przeprowadzanie badań w wąskim znaczeniu;
- szczegółowe, a następnie syntetyczne opracowanie materiałów badawczych;
- pisemne opracowanie wyników badań wraz z przygotowaniem pracy do recenzji;
- krytyczne ustosunkowanie się do przebiegu własnych badań i opracowanych wyników.

Etapy badawcze w bardziej szczegółowym ujęciu przedstawiono na rys. 1.

Rys. 1. Etapy procesu badawczego
Źródło: Kiziukiewicz (2012).

Przedstawione etapy badawcze odzwierciedlają się w strukturze publikacji. Nie można ustalić stałych proporcji między studiami literaturowymi a badaniami empirycznymi. Opracowanie może mieć charakter naukowy również wtedy, gdy nie opisuje badań empirycznych albo studiów literaturowych. Badaniem empirycznym jest również krytyczna analiza rozwiązań prawnych, których szczególnym przykładem są glosy. Nie ma również prostej i jednoznacznej zależności między zastosowanymi technikami badawczymi a wartością naukową publikacji. Zazwyczaj za „bardziej naukowe” uznaje się badania ilościowe, traktowane jako bardziej obiektywne i niepodważalne. Ze względu na dużą liczbę założeń wnioskowanie na ich podstawie może być mylące, szczególnie wówczas, gdy lekceważy się specyfikę nauk ekonomicznych (Kiziukiewicz 2012).

Nie budzi wątpliwości stwierdzenie, że publikacja naukowa to taka, która zawiera wyniki badań na odpowiednim poziomie. Dyskusyjna jest natomiast kwestia:

- charakteru badań,
- komunikacji wyników badań.

Naukowy charakter mogą mieć publikacje opisujące wyłącznie badania literaturowe, empiryczne albo intuicyjne, a także zróżnicowane metody badawcze. W odniesieniu do komunikacji wyników badań nasuwa się pytanie: Czy przedstawienie wyników badań w sposób zrozumiały i przystępny prowadzi do uznania publikacji za dydaktyczną, a więc nienaukową? Być może kluczowe jest wskazanie adresatów publikacji. Czy publikacja ma charakter naukowy tylko wówczas, gdy jest adresowana do środowiska naukowego? Na te pytania nie ma prostej odpowiedzi, choćby ze względu na różnorodność dyscyplin naukowych, ich specyficznych cech i stosowanych w nich metod badawczych, których zrozumienie wymaga większego lub mniejszego stopnia wtajemniczenia czytelników. Według autorów niniejszego artykułu walory dydaktyczne publikacji nie muszą przekreślać jej wartości naukowej, szczególnie gdy warstwa dydaktyczna jest jedynie dodatkiem do przedstawionych badań. Taką publikację można określić jako naukowo-dydaktyczną. Można też zaproponować zdefiniowanie pracy czysto dydaktycznej. Charakteryzuje ją to, że:

- nie obejmuje części badawczej;
- nie zawiera ocen i opinii autora;
- nie naświetla tematu z różnych perspektyw;
- jest napisana w sposób umożliwiający łatwe przyswojenie treści, np. może zawierać powtórzenia, których celem jest weryfikacja posiadanej wiedzy czytelnika;
- nie musi być pisana bezosobowo, np. może bezpośrednio odwoływać się do czytelnika – w drugiej osobie liczby pojedynczej;
- zawiera terminologię specyficzną dla danej branży po jej uprzednim objaśnieniu;
- komunikuje treści powszechnie znane, niejako bezdyskusyjne w środowisku naukowym, w sposób umożliwiający ich przyswojenie przez osoby spoza tego środowiska.

Biorąc pod uwagę fakt, że niewiele publikacji można uznać za czysto dydaktyczne, należy zauważyć, że kwalifikacja publikacji do naukowych lub dydaktycznych wymaga dogłębnej znajomości dorobku ocenianego środowiska naukowego. Ma to szczególne znaczenie w wypadku oceny publikacji na potrzeby postępowania awansowego, ponieważ uznanie danej publikacji za dydaktyczną oznacza jej wyłączenie z dorobku naukowego autora. W związku z tym w ostatniej części artykułu zostaną przedstawione wyniki analizy recenzji w postępowaniu habilitacyjnym, której głównym celem było poszukiwanie odpowiedzi na sformułowane we wstępie pytanie o kryteria kwalifikacji publikacji do naukowych lub dydaktycznych.

PUBLIKACJE DYDAKTYCZNE – PRZEGLĄD WYBRANYCH RECENZJI W POSTĘPOWANIU HABILITACYJNYM

W niniejszym opracowaniu poddano analizie niektóre recenzje w postępowaniu awansowym na stopień doktora habilitowanego, dostępne na stronie internetowej Centralnej Komisji ds. Stopni i Tytułów (www.ck.gov.pl). Badaniem objęto jedynie recenzje w zakończonych postępowaniach z dziedziny nauk ekonomicznych, których liczba w dniu 1.11.2014 r. wynosiła 98. Analizie poddano 12 opinii, w których recenzenci uznali część dorobku za dydaktyczny,

co wpłynęło na pogorszenie jego oceny. Powiększenia próby badawczej, choć możliwe, nie prowadziłyby do dodatkowych wniosków. Celowo pominięto nazwiska recenzentów i habilitantów, wychodząc z założenia, że ich podanie nie wpłynęłoby na wyniki badań.

Fragmenty recenzji, uznające publikacje za dydaktyczne, a zakwalifikowane przez ich autorów do dorobku naukowego, zaprezentowano w tab. 1.

Tabela 1. Dydaktyczne aspekty dorobku naukowego habilitantów w wybranych recenzjach

Dyscyplina naukowa	Uwagi dotyczące dydaktycznego charakteru publikacji naukowych	Ocena końcowa
Zarządzanie	Habilitantka „[...]” ma w swoim dorobku znaczną liczbę prac o charakterze podręcznikowym, poradnikowym i popularyzatorskim. Za rozdziały w monografiach nie można uznać prac dydaktycznych w formie ćwiczeń i rozdziałów w podręczniku”. W podsumowaniu: „[...] prace nie są podporządkowane oryginalnej tezie (hipotezie) badawczej, przyjętej metodzie badawczej”	negatywna
Zarządzanie	Ocena monografii: cztery rozdziały mają charakter „[...] prawie wyłącznie dydaktyczny”. Ocena pozostałego dorobku: część artykułów „[...] zawiera elementarne przykłady dydaktyczne, [...] kwalifikuję to jako przykład dydaktyczny, nie stanowią te artykuły wkładu naukowego [...]. Kolejne artykuły mają charakter dydaktyczny i nie stanowią wkładu naukowego”	pozytywna
Ekonomia	Ocena monografii: „Treść pracy potwierdza, w przeważającej części, podręcznikowy charakter, chociaż znajdują się w niej także elementy oparte na badaniach”. W odniesieniu do kilku rozdziałów pojawiają się również opinie o ich „podręcznikowym charakterze”	negatywna
Ekonomia	Ogólne stwierdzenie dotyczące publikacji niewymienionych w recenzji: „Pozostałe opracowania [...] miały cel dydaktyczny, praktyczny lub popularyzacyjny	negatywna
Ekonomia	Monografia, „jak sam Autor określa [...], jest podręcznikiem akademickim”	negatywna
Ekonomia	Rozprawa habilitacyjna jest „oparta na materiałach wtórnych. Brakuje w nich badań własnych Autora”	negatywna
Finanse	Poszczególne rozdziały zostały ocenione jako dorobek dydaktyczny. Stwierdza się, że „[...] książka nie jest publikacją o charakterze naukowym. Jest to pozycja o charakterze dydaktycznym [...]”. W podobny sposób oceniono inne publikacje, np. „[...] współautorski artykuł dydaktyczny [...] z ilustracją znanych zagadnień”	negatywna
Finanse	W ocenie artykułów: „[...] artykuł nie stanowi wkładu o charakterze naukowym, co najwyżej dydaktycznym” oraz artykuł „[...] nie jest elementem osiągnięcia naukowego. Ma charakter informacyjno-dydaktyczny, przedstawia rozwiązania prawne, nie zawiera badań własnych”	negatywna
Finanse	W ocenie monografii: „Jest to pozycja, z której część ma charakter dydaktyczny, ale część stanowią dociekania, mogące być uznane za pewien wkład naukowy”. W ocenie pozostałych publikacji: „Pewna część [...] ma charakter dydaktyczny bądź popularyzatorski. Wyróżniam następujące pozycje, w których dostrzegam pewien wkład o charakterze naukowym [...]”	pozytywna
Finanse	W ocenie monografii: „[...] rozważania rozdziału [...] nie mają charakteru naukowego, lecz co najwyżej popularyzatorski [...]. Uwagi te mają charakter bardzo ogólny, nieoparte są argumentami pochodzącymi z badań naukowych, ich miejscem publikacji powinna być raczej specjalistyczna prasa codzienna”. W ocenie pozostałych publikacji: „[...] książka nie ma charakteru stricte naukowego, a zatem nie wzmacnia oceny dorobku naukowego” oraz „[...] książka nie zawiera badań naukowych i nie można jej zaliczyć do dorobku naukowego”	negatywna
Finanse	Ocena monografii: „[...] minusem [...] jest stosunkowo skromne umocowanie rozważań w światowym dorobku naukowym. Duża część rozważań ma charakter dydaktyczno-praktyczny”. Ocena pozostałych publikacji: część „[...] artykułów ma charakter elementarnej dydaktyki” oraz „[...] w przeważającej części mają one charakter dydaktyczny, poradnikowy lub popularyzatorski	pozytywna
Finanse	Ocena monografii: „[...] pozostałą część rozdziału stanowią rozważania [...] znane z literatury, a w dużym stopniu również z dydaktyki na studiach ekonomicznych [...]”. W innym miejscu: „[...] rozdział ma w całości charakter dydaktyczny oraz popularyzujący rozwiązania prawne” oraz „[...] kwestie te stanowią przedmiot dydaktyki. Rozdział można traktować częściowo jako popularyzujący wiedzę, częściowo jako poradnik. Nie ma w nim wkładu o charakterze naukowym”. Przy ocenie pozostałych publikacji: X „rozdziałów ma charakter dydaktyczny, są to następujące pozycje [...]”	negatywna

Źródło: opracowano na podstawie recenzji w postępowaniu habilitacyjnym, dostępnych pod adresem: <http://www.ck.gov.pl/index.php/postepowania-awansowe/postepowania-habilitacyjne/dziedzina-nauk-ekonomicznych>.

Przeгляд przytoczonych fragmentów recenzji prowadzi do wniosku, że publikacje zawierające jakiegokolwiek elementy dydaktyczne są uznawane za gorsze. Uznanie przez recenzentów publikacji za dydaktyczną może stanowić niebezpieczne narzędzie, pozwalające na degradację części dorobku, bez konieczności uzasadniania własnej opinii, zwłaszcza że publikacje dydaktyczne, jako nienaukowe, nie podlegają ocenie. Niestety, żadna z poddanych analizie recenzji nie zawiera charakterystyki publikacji dydaktycznej, podręcznikowej czy poradnikowej. Jedynie w jednej stwierdzono, że za dorobek naukowy nie można uznać zbioru zadań. Oznacza to, że brakuje obiektywnych kryteriów kwalifikacji publikacji do prac naukowych albo dydaktycznych. Publikacja jest publikacją dydaktyczną wówczas, gdy tak postrzega ją recenzent. W skrajnym przypadku może prowadzić to do uznania całego dorobku za nienaukowy. Na przykład w jednej recenzji nie ocenia się 17 monografii i 18 artykułów ze względu na dydaktyczny charakter albo brak związku z dyscypliną, w której wszczęto postępowanie.

Autorzy niniejszego artykułu zdają sobie sprawę, że recenzowanie dorobku naukowego nie jest łatwym zadaniem. Z jednej strony powierzenie recenzji określonej osobie jest wyróżnieniem środowiska naukowego, z drugiej strony wiąże się, a nawet musi się wiązać z ogromną odpowiedzialnością i rygorystycznym przestrzeganiem zasad etyki zawodowej. Recenzenci powinni zatem być ekspertami z danej dziedziny, aby recenzje miały walor opinii biegłych sądowych. Mając to na uwadze, należy postulować szczegółowe uzasadnienie degradacji publikacji z powodu ich „skażenia” dydaktyką. Wyłączeniu z dorobku naukowego powinny podlegać wyłącznie opracowania stricte dydaktyczne, czyli nieprzedstawiające badań naukowych i niezawierające krytycznej oceny źródeł oraz prezentacji przez autora jego własnego stanowiska.

PODSUMOWANIE

Nauka i dydaktyka w szkolnictwie wyższym są częściami jednego organizmu. Jak wspomniano, są one nierozłączne, co jest szczególnie wyraźne w przypadku nauk ekonomicznych. Oddzielenie nauki od dydaktyki jest co prawda możliwe, ale nie będzie to naturalny podział. „Nauka jest jednym z największych dzieł człowieka [...] – chcąc nie chcąc, wyklucza przeciętnego człowieka” (Ortega y Gasset 1978, s. 722). Z tego powodu publikacje bez pierwiastka dydaktycznego mogą być niezrozumiałe dla osób spoza danego środowiska naukowego, a tym samym zakres ich oddziaływania będzie ograniczony.

Odnosząc się do celu sformułowanego we wstępie artykułu, należy przyznać, że został on zrealizowany częściowo. Przeгляд przepisów nie pozwolił wskazać cech publikacji naukowych i dydaktycznych. Analiza recenzji w postępowaniu awansowym na stopień doktora habilitowanego prowadzi do wniosku, że kryteria kwalifikacji publikacji do naukowych lub dydaktycznych pozostają tajemnicą recenzentów. Mamy zatem do czynienia z sytuacją, gdy negatywnie postrzega się dydaktyczne pierwiastki publikacji, chociaż tak naprawdę nie wiadomo, gdzie kończy się nauka, a zaczyna nauczanie. Idąc dalej, można zadać przewrotne pytanie: Czy niniejszy artykuł jest naukowy czy dydaktyczny? A może łączy oba obszary aktywności pracowników uczelni?

Wracając do analizy przepisów, warto zadać pytanie o sens pisania podręczników. Nie stanowią one przecież dorobku naukowego ani nie mają większego wpływu na finansowanie podstawowych jednostek organizacyjnych uczelni. Według autorów niedoceniaenie znaczenia podręczników akademickich jest niezwykle krótkowzroczną polityką, która – po pierwsze – może spowodować sztuczne nazywanie takich opracowań monografiami, a po drugie – może przyczynić się do wycofania z obiegu wydawniczego wartościowych opracowań dydaktycznych.

Podsumowując, należy dodać, że badania przedstawione w niniejszym opracowaniu mogą być poszerzone i pogłębione. Jednym z kierunków badań może być analiza recenzji w postępowaniu awansowym z innych dziedzin niż nauki ekonomiczne, a także wzięcie pod uwagę zagranicznych przepisów i standardów recenzowania.

PIŚMIENNICTWO

- Frankfort-Nachmias Ch., Nachmias D.** 2001. Metody badawcze w naukach społecznych. Warszawa, Zysk i Spółka, 18.
- Kamiński S.** 1992. Nauka i metoda, Pojęcie nauki i klasyfikacji nauk. Lublin, Tow. Nauk. KUL.
- Kiziukiewicz T.** 2012. Systematyzacja wymagań wobec prac akademickich. Folia Pomer. Univ. Technol. Stetin., Ser. Oeconomica 294(67), 110.
- Komunikat Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z 29 maja 2013 r. w sprawie kryteriów i trybu oceny czasopism naukowych**, www.bip.nauka.gov.pl, dostęp: 1.11.2014.
- Luty Z.** 2013. Rachunkowość jako uniwersalne poznanie, w: Nauka rachunkowości na progu gospodarki opartej na wiedzy. Red. A. Karmańska. Warszawa, Oficyna Wydaw. SGH w Warszawie, 330.
- Łakomiak A.** 2013. O metodzie naukowej w rachunkowości, w: Nauka rachunkowości na progu gospodarki opartej na wiedzy. Red. A. Karmańska. Warszawa, Oficyna Wydaw. SGH w Warszawie, 357.
- Misiak P.** 2000. Po co pisać podręczniki? Forum Akademickie, <http://www.forumakad.pl/forumksiazki/2000/21/07-felieton.htm>, dostęp: 1.11.2014.
- Ortega y Gasset J.** 1978. Misja uniwersytetu. Znak 6(288), 712–731.
- Pieter J.** 1975. Zarys metodologii pracy naukowej. Warszawa, Inst. Polit. Nauk. Szkol. Wyż., 27–28.
- Postępowanie habilitacyjne.** 2014. <http://www.ck.gov.pl/index.php/postepowania-awansowe/postepowania-habilitacyjne>, dostęp: 1.11.2014.
- Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z 13 lipca 2012 r. w sprawie kryteriów i trybu przyznawania kategorii naukowej jednostkom naukowym.** DzU z 2012 r., poz. 877 ze zm.
- Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z 22 września 2011 r. w sprawie szczegółowego trybu i warunków przeprowadzania czynności w przewodach doktorskich, w postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora.** DzU z 2011 r., nr 204, poz. 1200 ze zm.
- Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z 1 września 2011 r. w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego.** DzU z 2011 r., nr 196, poz. 1165 ze zm.
- Słownik języka polskiego.** 1994. Red. M. Szymczak. Warszawa, PWN.
- Wielka Karta Uniwersytetów Europejskich.** 1988. http://cicic.ca/docs/bologna/Magna_Charta.en.pdf, dostęp: 1.11.2014.

